

ELS CRÍTICS

literatura
XAVIER ALIAGA

Ramon Ramon (Catarroja, Horta, 1970), corrector lingüístic i un poeta i dietarista amb una exemplar trajectòria, es va adjudicar el Premi Andròmina dels Octubre tot just amb 'No sé què mor. Dietari 2017-2019', volum que encaixaria perfectament en el Joan Fuster d'assaig. Es tracta, en tot cas, d'un llibre punyent, gens glacial, amb alè narratiu i una innegable volada literària.

El tedi, l'ansia i el dietarisme punyent de Ramon Ramon

**No sé què mor. Dietari
2017-2019**

RAMON RAMON

Edicions 3i4
València, 2021

Assaig narratiu, 236 pàgines

“**P**ersonalment, partesc de la idea que un dietari naix del tedi i de l'ansia barrejats, d'una fosca existencial on de sobte cau un llamp, de la passió atacada per passions alienes, del dolor escrit i no escrit del món”. En una de les entrades finals de *No sé què mor*, Ramon Ramon ens regala aquesta particular i bella visió del dietarisme, rèplica a les veus que consideren “borumballa egocèntrica”, avorrida i pedant, les mostres del gènere que no parlen *de la vida*. Els dietaris que “contenen ‘vida pròpia’, anant al gra: els de Josep Pla”.

Aquesta visió reduccionista, protesta el de Catarroja, deixaria fora uns dietaris, com els de Joan Fuster, que no fan ostentació existencial. O l'erudició “gens pedant” d'Enric Sòria. El que reclama Ramon —que sortosament sí que parla de la vida, de la seua i la dels altres— és poder fer literatura (en un dietari o en una novel·la) sense cotilles, sense displència per tal o qual gènere. Una estança amb portes i finestres obertes. On fer viure el tedi i l'ansia. La reflexió llibresca i el neguit existencial.

Per alguna raó que tal vegada té a veure amb això, Ramon Ramon va enviar el seu original a competir en un premi com l'Andròmina que és, lògicament, un reducte novel·lístic, i no al Joan Fuster d'assaig. El debat té més molla que no sembla, perquè *No sé què mor* té moltes més concomitàncies amb el llibre guanyador del Fuster del curs precedent, *L'eternitat enamorada*, un dietari del recentment desaparegut Josep Igual Febrer —a qui Ramon cita en el seu llibre—, que amb l'Andròmina d'aquell any, el celebrat *Les espines del peix* de Josep Colomer. De fet, *No sé què mor* apareix ara publicat amb el format i la presentació dels llibres d'assaig de Tres i Quatre.

En acabant, aquest aparent galimaties no ho és tant, mostra la versatilitat d'un gènere que, en mans de virtuoses de la paraula com Ramon Ramon, pot excel·lir en virtuts narratives i literàries. Sense renunciar al comentari intel·lectual o filosòfic, la crònica política, l'esbós socio-lògic o els apunts de viatges.

És així que en el llibre del de Catarroja passem amb naturalitat de Sant Agustí a una desèrtica presentació poètica, de la

impressió lírica d'un indret a qualsevol de les reactives infàmies contra el procés —un tema que aborda des del pessimisme informat del valencianisme—, per, línies més tard, referir un episodi de lumbàlgia. El denominador comú és que, independentment de l'objecte de reflexió, l'escriptor defuig el to glacial o distanciat, tracta d'anar al moll de l'os, s'enfarina de dalt a baix. Busca el combat dialèctic, de vegades contra si mateix. És una escriptura directa i colpidora. Res que pugui estranyar els lectors de la seua magnífica producció precedent.

L'àmbit polític i intel·lectual del llibre és àmè, conté idees i enfocaments valuosos. Ramon visita no poques polèmiques literàries sucoses, com la mirada sobre l'obra poètica de Josep Carner, reivindica (i crítica) autors amb els quals està distanciat ideològicament, com Salvador Oliva o Valentí Puig, entre més matèria que no cap ací. Però és quan la vida es fa present que les paraules de l'escriptor valencià troben el seu hàbitat més literari, la cartografia més reeixida. Passa amb una temàtica que creua el llibre, la relació de l'escriptor amb el seu poble, l'aïllament ideològic, la manca d'empatia dels amics, que el fan sentir-se com una mena d'habitant d'una reserva índia. Amb moments de gran literatura, com en la narració dels versos lapidaris que li són exigits en tant que poeta familiar.

I en la mesura que els episodis són més colpidors, la literatura de Ramon es fa més forta, com ara quan conta els difícils primers dies d'un dels seus fills. "Naix el nostre fill, però no plora: es queixa. No respira: es fatiga. El seu pit emet un lleu ronc, quasi imperceptible, i la cara se li desfigura de dolor —el dolor no té edat", escriu. I rebla amb un paràgraf dur, però bell. Esperançat. Dol també el record de la mort del pare, dues dècades enrere, a causa d'un càncer. "(...) vaig anar assumint la mort de manera depravada. El meu egoisme fou tan indecent que, per matar el meu dolor, vaig matar a poc a poc mon pare".

Pàgines després, trobarem una sensacional narració sobre un veí suïcida i un altra reflexió sobre el mateix tema que desmenteixen una afirmació posterior: "No sé contar històries". Impressió inexacta que connecta amb un altre eix del llibre, l'encaix de Ramon Ramon en l'escena literària, la seua hipotètica obsolescència davant l'oralitat de la poètica

catalana del present i l'asincronia amb nous corrents i influències. Autocrítica (o autoanàlisi) barrejada amb un insubornable sentit de l'autoexigència: "Tan sols puc continuar escrivint si algú em recor-

da, educadament, que soc un mediocre", arriba a dir. Correrem el risc. Perquè no serà ara i ací.

@xavialiaga

PLA 10 DE L'ESPAI EXTERIOR
de JORDI VALLS POZO
Premi Octubre Vicent Andrés Estellés
de Poesia 2020

NOVETATS 3i4
Edicions Tres i Quatre / València

Pots seguir-nos a **Facebook** i **Twitter**
Visita la nostra botiga virtual en **www.tresiquatre.cat**